

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА СПОСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ

На значній кількості вітчизняних підприємств аналіз фінансової звітності і фінансового стану переважно здійснюють один раз в рік (під час аудиторської перевірки, перед зборами засновників тощо), і зазвичай використовують для нього лише дані річного балансу та звіту про фінансові результати. Здебільшого на таких підприємствах цей аналіз розглядають як формальну процедуру ретроспективного характеру, пов'язану з виконанням відповідних норм законодавчо-нормативних актів, а не як один з інструментів виявлення негативних тенденцій чи незадовільних значень фінансових показників підприємства з метою подальшого усунення причин негативної ситуації, прийняття стабілізаційних управлінських рішень чи встановлення орієнтирів розвитку діяльності тощо. Такий підхід до аналізу фінансової звітності поглиблюється ще й низкою проблем, і зокрема таких як:

- нерозуміння великою кількістю представників вищої ланки керівництва вітчизняних підприємств глибокої суті та взаємозв'язків показників фінансового стану і того як їх можна використати для управління підприємством;

- відсутність ефективної банківської системи в Україні, у якій комерційні банки надавали б фінансово стійким підприємствам середньострокові і довгострокові кредити під помірні відсотки (як в економічно розвинутих країнах), а також знижували відсотки чи послаблювали умови короткострокового кредитування для суб'єктів господарювання з високими значеннями основних показників фінансового стану;

- застарілість більшості нормативних актів, які регламентують в Україні методику оцінювання фінансового стану підприємства (для різних ситуацій, цілей, в т. ч. для визначення загрози банкрутства), а також суперечливість таких актів між собою щодо формул, нормативних значень тощо;

- відсутність достатньої кількості вітчизняної навчальної та наукової літератури у якій б наводились не переліки загальновідомих формул, а ґрунтовні чіткі рекомендації щодо розрахунку показників фінансового стану (на основі чинних на сьогодні форм фінансової звітності), недоліки існуючих формул і способи їх усунення, нормативні значення показників для різних видів

діяльності чи галузей, особливості трактування значень показників і умови, коли використання певних показників чи формул є недоречним, виходячи з специфіки діяльності підприємства чи умов зовнішнього середовища, перелік ситуацій, коли невідповідність значення показника чи тенденції нормативним не є негативним сигналом для користувача відповідної фінансової інформації, зарубіжний досвід і особливості аналізу показників фінансового стану іноземних підприємств (виходячи з специфіки їх звітності тощо);

- недостовірність даних фінансової звітності значної кількості підприємств, в тому числі не відповідність реальному стану на дату складання звітності вартості активів, величини елементів власного капіталу і зобов'язань підприємства, його витрат, доходів і фінансового результату;

- відсутність на більшості вітчизняних підприємств, паралельно з аналізом показників фінансової звітності за звітний і минулі періоди, дослідження досягнення планових значень цих показників, враховуючи документацію підприємства з прогнозування та бюджетування (з врахуванням їх коригування, виходячи з фактичних обсягів діяльності, рівня інфляції тощо).

Вирішення вищезазначених проблем суттєво підвищить рівень якості аналізу фінансової звітності, зокрема внаслідок зростання її достовірності. Крім того вважаємо доцільним перед визначенням показників фінансового стану здійснювати незалежний високоякісний аудит або хоча б самостійно перевірити фінансову звітність з використанням запропонованого нами LAOD-аналізу, оцінюючи кожен її показник в розрізі трьох важливих характеристик з подальшим відображенням його динаміки в тривимірній системі координат. В межах LAOD-аналізу, зокрема, потрібно враховувати такі характеристики кожного показника, відображеного у фінансовій звітності:

- рівень адекватності значення показника (L_A). Він відображає чи є завищення (заниження) значення показника, відображеного у фінансовій звітності підприємства, порівняно з його достовірним фактичним значенням, враховуючи чи відповідає значення показника усім вимогам щодо повноти відображення і розкриття інформації, класифікації та оцінки відповідних об'єктів обліку тощо (виходячи з обраної на підприємстві концептуальної основи формування фінансової звітності і затвердженої облікової політики);

- рівень оптимальності структури показника (L_O). Відображає чи є фактична структура показника оптимальною для ефективної діяльності і розвитку підприємства. Визначається L_O як відношення достовірної величини конкретного показника в частині, що відповідає критеріям оптимальності встановленим щодо нього, до загальної достовірної величини цього показника, визначеної (підтвердженої). зокрема, в процесі аудиту;

- рівень досягнення запланованого значення показника (L_D). Тобто він показує наскільки фактичне значення показника відповідає плановому (бажаному, необхідному) значенню. Визначається L_D як відношення достовірного значення певного показника фінансової звітності, визначеного (підтвердженого) зокрема в процесі аудиту, до планового значення цього показника.

Отже, враховуючи різні характеристики показників фінансової звітності, користувач зможе отримати набагато повнішу та достовірнішу інформацію про реальну фінансову стійкість, платоспроможність, ділову активність, результативність та ефективність діяльності підприємства. І відповідно зможе знизити ризик прийняття неправильних управлінських рішень, зокрема щодо здійснення інвестицій, зміни керівництва чи видів діяльності, прийняття антикризових заходів тощо.

УДК 338.363

Шворак А. М.,

д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту,

Гадзевич О. І.,

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

У сучасних ринкових умовах значно зростає роль своєчасного та якісного аналізування фінансового стану підприємств, оцінки їх ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності. Жоден власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу), які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств. Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, необхідний ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку, багато в чому, залежать від його платоспроможності. Враховують фінансовий стан підприємства і банки, розглядаючи режим його кредитування та диференціацію відсоткових ставок.

Фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується